

ЛІНГВАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ АНГЛОМОВНОГО ФАНФІКШЕН

Станко Д. В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Ужгородський національний університет
<https://orcid.org/0000–0002–7858–8663>

У статті висвітлюються лінгвальні характеристики англомовного фанфікшен. У роботі викладено історію, основні форми та сучасні тенденції вивчення фанфікшен як жанру мережевої літератури. Актуальність вивчення фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори є яскравим прикладом так званої живої мови. Вони відображають усі сучасні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіно уподобання суспільства. Крім того, фанфікшен є маловивченим явищем, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття. Термін «фанфікшен» визначається як вид творчості шанувальників популярних художніх творів, похідний літературний твір на основі будь-якого оригінального твору, що використовує свої уявлення про сюжет і героїв. Це різновид масової літератури, створений на основі художнього твору шанувальниками цього твору, який не переслідує комерційних цілей і призначений для читання іншими шанувальниками. В ході дослідження встановлено, що жанром фанфікшен називається група творів, написана на певну тему: екшн (Action); пригодницький жанр (Adventure); детективний жанр (Detective); романтичний жанр (Romance); флафф (Fluff); гумористичний жанр (Humor); дарк (Dark); дитфік (Deathfic); анґст (Angst); PWP (Plot, What Plot?). Аналіз лінгвальних особливостей номінативної системи англомовного фанфікшен показав, що вона виконує низку важливих функцій: комунікативну, номінативну, емоційно-оцінювальну, експресивну, фатичну, сигнальну/ідентифікаційну. Найбільш значущою якістю/властивістю фанфікшен стає «вторинність» фанатської творчості, у зв'язку з чим однією з ключових дослідницьких завдань є вивчення співвідношення тексту-першоджерела та фанфіків. Цікаво, що фанфікшен з позицій літературознавства/лінгвістики спочатку оцінюється як явище, що належить до найнижчих проявів паралітератури і тому не заслуговує на серйозну увагу. Проте визначення місця та статусу фанфікшен у сучасному мовленнєвому процесі — одне із завдань, вирішення якого є актуальним для дослідників. Перспективою даного дослідження є аналіз структурних, стилістичних та прагматичних особливостей дискурсу фанфікшен.

Ключові слова: номінативна система, жанр, масова література, типологія, фанфікшен.

LINGUAL FEATURES OF ENGLISH FAN FICTION

Stanko D. V.

candidate of philological sciences, associate professor,
Uzhhorod National University

The article highlights lingual features of the English fanfiction. The work offers a brief outline of history, main forms and modern trends in fan fiction studies as a genre of web literature. The relevance of the study of fan fiction is due, above all, to the fact that these works are a bright example of the so called live language. They reflect all modern language trends, express the musical, literary and film preferences of the society. In addition, fan fiction is an understudied phenomenon that has existed in various forms, but has received the greatest impetus in development only in recent decades. The term fan fiction is defined as a kind of creativity of fans of popular works of art, a derivative literary work based on any original work that uses its ideas of the plot and characters. It is the type of mass literature, created on the basis of a work of art by fans of this work, which do not pursue commercial purposes and are intended for reading by other fans. In the course of the research it has been established that the genre of fanfiction is a group of works written on a certain topic: Action; Adventure; Detective; Romance; Fluff; Humour; Dark; Deathfic; Angst; PWP (Plot, What Plot?).

The analysis of the linguistic features of the nominative system of English fanfiction showed that it performs a number of important functions: communicative, nominative, emotional-evaluative, expressive, phatic, signalling/identification. The most significant quality/property of fan fiction is the “secondary nature” of fan creativity, in connection with which one of the key research tasks is the study of the relationship between the original text and fan fiction. It is interesting that fanfiction from the standpoint of literary studies/linguistics is initially evaluated as a phenomenon that belongs to the lowest manifestations of paraliterature and therefore does not deserve serious attention. However, determining the place and status of fan fiction in the modern speech process is one of the tasks, the solution of which is relevant for researchers. The perspective of this study is the analysis of structural, stylistic and pragmatic features of fan fiction discourse.

Key words: *nominative system, genre, mass literature, typology, fan fiction*

Вступ. Виникнення фанфікшн дослідники пов'язують зі зростанням популярності жанру фентезі, появою фанатських/субкультурних спільнот, учасники яких, по-перше, обговорювали між собою тексти фентезі та з розвитком інтернет-технологій перенесли спілкування зі сфери реальної у віртуальну, а по-друге, прагнули створити текст, близький до першоджерела, який повноцінно продовжує/доповнює його.

Для зарубіжних дослідників фанфікшн найбільш значущими були соціологічні аспекти теми: особливості фаната як особистості, іс-

торія становлення фанспільнот, тоді як власне літературознавча та лінгвістична проблематика виявлялася на периферії дослідницького інтересу. Вивчення цього різновиду літератури почалося наприкінці ХХ століття у працях зарубіжних соціологів, культурологів, філологів, психологів (Pugh 2005). Робляться перші спроби створити універсальну класифікацію текстів фанфікшн, незважаючи на їх жанрове різноманіття. Приділяючи основну увагу відмінним ознакам фанфікшн, дослідники визначають природу фанатства як інтерпретативну творчу гру з прецедентним текстом, певну творчу практику.

Мета статті полягає у висвітленні основних лінгвальних характеристик англійського фанфікшн. Релевантність вивчення фанфіку зумовлена, перш за все, тим, що ці твори відображають сучасні мовні тенденції, виражають музичні, літературні та кіноуподобання суспільства. Крім того, фанфік — маловивчене явище, яке існувало в різних формах, але найбільшого поштовху в розвитку отримало лише в останні десятиліття, що також увиразнює актуальність подібних лінгвістичних розвідок. На сьогодні в мережі Інтернет існують численні вебсторінки, присвячені творам фанфікшн, що дозволяє говорити про масовий характер цього явища та його надзвичайну популярність.

Результати і обговорення. Найбільш значущою якістю/властивістю фанфікшн стає «вторинність» фанатської творчості, у зв'язку з чим однією з ключових дослідницьких завдань є вивчення співвідношення тексту-першоджерела та фанфіків. Цікаво, що фанфікшн з позицій літературознавства/лінгвістики виявляється спочатку скомпрометованим, оцінюється як явище, що належить до найнижчих проявів паралітератури і тому не заслуговує на серйозну увагу. Проте визначення місця та статусу фанфікшн у сучасному мовленнєвому процесі — одне із завдань, вирішення якого є актуальним для дослідників.

Система жанрів фанфікшн — ще одна популярна проблема у різноманітних дослідженнях фантекстів. Фанфікшн початку ХХІ століття став окремим унікальним напрямом, що відрізняється від традиційної художньої літератури, у межах якого існує своя специфічна система жанрів та позначень. Безперечно, більшість історій, написаних фікшн-авторами, могли б підійти під визначення того чи іншого загальновідомого жанру: оповідання, повісті, поеми чи роману. Такі жанрові позначення, однак, зовсім не відображають особливості, властиві виключно фанфікам і не зустрічаються в інших літературних напрямках. У зв'язку з цим автори творів фанфікшн відійшли

від традиційних жанрів, замінивши їх принципово новими формами (Rogue, 2018).

Одним із критеріїв класифікації фанфіків є обсяг твору. Особливістю є те, що розмір фанфіка ніяк не впливає на його приналежність до того чи іншого жанру. Автори, які пишуть у певному жанрі, не обмежені кількістю слів чи сторінок. Обсяг твору вказується окремо і тільки після його написання, робиться це, перш за все, для зручності читачів, які мають намір прочитати цю історію (Folterman, 2015).

Оскільки більшість творів фанфікшен публікується на спеціально призначених для цієї мети Інтернет-сайтах, їх розмір часто вказується не в знаках, словах, рядках або сторінках, а в кілобайтах.

Можемо виокремити фанфіки таких розмірів:

- максі (Max) — твір великого обсягу, що нерідко перевищує за розміром середній роман або повість. Приблизно від 70 машинописних сторінок або 200 Кб;

- міді (Midi) — фанфік середній за обсягом: від двадцяти до сімдесяти машинописних сторінок або від 50 Кб до 200 Кб;

- міні (Min) — маленький фанфік, розміром від однієї до двадцяти машинописних сторінок. Іноді такі твори, що складаються з одного розділу, називаються серед фікрайтерів «One-shot»;

- драбл (Drabble) — уривок. Такі твори часто детально описують одну сцену чи персонажа. Драбл може бути доповнений і перетворитися на закінчений твір або залишитися в незавершеному вигляді. Іноді драблом називають коротку історію, що має прихований підтекст або несподівану кінцівку;

- віньетка (Vignette) — невелика історія, що розкриває єдину думку. Часто описує почуття героя у певний момент часу або внутрішній монолог;

- фанфіклет (Ficlet) — короткий фанфік у декілька речень.

Перейдемо безпосередньо до жанрів літератури фанфікшен. Під жанром у літературному середовищі фанфікшен розуміється група творів, об'єднана загальною темою. Ця класифікація багато в чому схожа на розподіл епічних творів на пригодницькі, фантастичні, історичні та ін.

Одним з найпоширеніших жанрів є екшн (Action), такі фанфіки відрізняються динамічним сюжетом, швидкою зміною подій, тоді як думкам, почуттям та відносинам героїв практично не приділяється уваги. Близьким до нього є пригодницький жанр (Adventure), в якому

акцент робиться на розум, кмітливість персонажів, яким необхідно перехитрити «лиходія», анти-героя, з блиском вийти зі складної ситуації. Такі історії зазвичай мають щасливий кінець. Вдале завершення притаманно також жанру романтика (Romance), який розповідає про ніжні, романтичні відносини між персонажами. Різновидом такого жанру є флафф (Fluff) — тепла, світла, нічим не затьмарена історія, що відрізняється простотою, невігядливістю сюжету.

Наступним різновидом є детективні історії (Detective), у яких герої розкривають загадкові злочини та зникнення. Зустрічаються у літературі фанфікшен і гумористичні жанри: гумор (Humour), комедія (Comedy) чи пародія (Parody). Особливістю таких творів є здатність автора іронічно описувати ситуації, помічати у подіях, явищах та героях комічні, кумедні сторони. Часто жарти, що згадуються на сторінках таких історій, зрозумілі виключно фанатам певного оригінального твору та будуть незрозумілі читачеві, який вперше зіткнувся з літературою фанфікшен (Miller, 2017).

Однією з помітних тенденцій літературної традиції фанфікшен є те, що твори пригодницьких, романтичних та гумористичних жанрів значно поступаються за популярністю жанрам похмурим, жорстоким, з негативним емоційним забарвленням. Одним із них є дарк або даркфанфік (Dark, Darkfic) — історія з великою кількістю смертей та жорстокості, що описуються з різним ступенем детальності. Його різновидом вважається детфік (Deathfic) — оповідання, в якому один або кілька героїв помирають. Для романтичних історій із сумним фіналом використовується позначення «драма» (Drama). Часто цей жанр включають в опис фанфіка лише тому, що його кінцівка вважається «нешасливою».

Досить специфічним жанром є ангст (Angst). Цей термін, запозичений фікрайтерами з німецької мови, означає страх, тугу чи тривогу. Подібні історії описують сильні фізичні, але найчастіше духовні страждання персонажа, що зіткнувся з нерозв'язною проблемою або переживає втрату. Такі твори можуть закінчитися трагічно, але найчастіше не мають кінцівки, оскільки автору, який розповідає про муки та переживання персонажа, не важливий сюжет історії та послідовність подій.

Варіацією жанру ангст, для якої характерне щасливе закінчення, є Hurt/comfort — фанфік, в якому один персонаж так чи інакше страждає, а інший приходить йому або їй на допомогу.

Крім любові до похмурих, трагічних подій, особливістю фанфікшен як літературного напрямку є схильність багатьох авторів до опису сексуальних відносин між персонажами та сценами еротичного характеру. Унікальним жанром вважається PWP, аббревіатура, яка може розшифровуватися по-різному: Plot, What Plot? (Дослівно — «Сюжет? Який сюжет?») або Porn Without Plot (порнографія без сюжету). Жанр безсюжетний, основний акцент робиться на опис відвертих сцен (Morrison, 2012).

Крім складної системи жанрів і категорій фікрайтерами створено систему попереджень, що застерігають читача про те, з чим він може зіткнутися, читаючи історію. Попередження найчастіше стосуються наявності у фанфіці нецензурної лексики, сцен сексуального характеру чи сцен загибелі головної дійової особи. З наявністю попереджень тісно пов'язаний рейтинг фанфіка — неформальна система оцінок змісту твору, прийнята авторами для того, щоб дати читачеві попереднє уявлення про те, чого очікувати, а також про те, наскільки зміст фанфіку є придатним для різних вікових груп.

Інтернет породжує та поєднує мережеві спільноти, і, як наслідок, дані процеси дають поштовх розвитку інтернет-мови, що обслуговує ці спільноти, та створенню своєрідної інтернет-культури, яка не має аналогів у минулому. Завдяки активній взаємодії людей, об'єднаних спільними інтересами, у просторі інтернету виникають сленги різних соціальних груп. Аналіз сленгу фікрайтерів показав, що він має низку важливих функцій:

- комунікативну, оскільки сленгові одиниці використовуються для міжособистісного спілкування всередині фанфік-спільноти;
- номінативну, оскільки одиниці сленгу називають нові поняття, які раніше у мові були відсутні, наприклад: *songfic*;
- емоційно-оцінювальну, що забезпечує передачу ставлення того, хто говорить до об'єкта комунікації, наприклад, *peel story*, дослівно 'оповідь-лушпиння', так називають невдалу, беззмістовну фан-роботу;
- експресивну, що мотивує створення образного виразу для номінації поняття, що вже має нейтральне мовне вираження, наприклад, *swoon*;
- фатичну, що дозволяє встановлювати та підтримувати контакт між учасниками спільноти;

— сигнальну/ідентифікаційну, що дозволяє робити розмежування на «своїх» та «чужих» та допомагає встановлювати специфічні контакти між членами однієї спільноти.

Різноманітність функцій сленгу фікрайтерів демонструє не тільки важливість створення єдиної мови комунікації для цієї спільноти, але й лексичну систему, що цілком склалася, яка вимагає детального лінгвістичного опису та стратифікації.

Висновки. Аналіз лінгвальних особливостей номінативної системи англомовного фанфікшен показав, що вона виконує низку важливих функцій: комунікативну, номінативну, емоційно-оцінювальну, експресивну, фатичну, сигнальну/ідентифікаційну. Найбільш значущою якістю/властивістю фанфікшен стає «вторинність» фанатської творчості, у зв'язку з чим однією з ключових дослідницьких завдань є вивчення співвідношення тексту-першоджерела та фанфіків. Цікаво, що фанфікшен з позицій літературознавства/лінгвістики спочатку оцінюється як явище, що належить до найнижчих проявів паралітератури і тому не заслуговує на серйозну увагу. Проте визначення місця та статусу фанфікшен у сучасному мовленнєвому процесі — одне із завдань, вирішення якого є актуальним для дослідників.

Перспективою даного дослідження є аналіз структурних, стилістичних та прагматичних особливостей дискурсу англомовного фанфікшен.

Список літератури

- Foltermann C. L. Fanfiction: A Worldwide Phenomenon. URL: <https://fanslashfic.com/2015/11/25/fanfiction-a-worldwide-phenomenon/>
- Miller L. Fan Fiction: The Next Great Literature? URL: <http://www.psmag.com/books-and-culture/fan-fiction-next-great-literature-67706>
- Morrison E. In the beginning, there was fan fiction: from the four gospels to Fifty Shades. URL: <http://www.theguardian.com/books/2012/aug/13/fan-fiction-fifty-shades-grey>
- Pugh S. The democratic genre. Fan fiction in a literary context / S. Pugh. Brigend, UK : Seren Books, 2005. 282 p.
- Rogue L. Fanfiction as a Genre of Literature. URL: <http://www.trickster.org/symposium/symp189.htm>
- The Fanfic Collective. URL: <https://thefanficcollective.com/history-of-fanfiction-1970s/>

References

- Foltermann, C. L. (2015). Fanfiction: A Worldwide Phenomenon. URL: <https://fanslashfic.com/2015/11/25/fanfiction-a-worldwide-phenomenon/>
- Miller, L. (2017). Fan Fiction: The Next Great Literature? URL: <http://www.ps-mag.com/books-and-culture/fan-fiction-next-great-literature-67706>
- Morrison, E. (2012). In the beginning, there was fan fiction: from the four gospels to Fifty Shades. URL: <http://www.theguardian.com/books/2012/aug/13/fan-fiction-fifty-shades-grey>
- Pugh, S. (2005). The democratic genre. Fan fiction in a literary context. Brigend, UK : Seren Books.
- Rogue, L. (2018). Fanfiction as a Genre of Literature. URL: <http://www.trickster.org/symposium/symp189.htm>
- The Fanfic Collective. URL: <https://thefanficcollective.com/history-of-fanfiction-1970s>

Стаття надійшла до редакції 19.09.2022 року